

Klima- og miljødepartementet
Postboks 8013 Dep,
0030 Oslo

Deres ref: Innspill miljøkriminalitet
Vår ref: 319/2019-011
Sted: Oslo
Dato: 05.04.2019

Innspill til regjeringens miljøkrimstrategi

Vi viser til møte om regjeringens arbeid med å styrke innsatsen mot miljøkriminalitet nasjonalt og internasjonalt, og innspillsmøte om saken den 29.03.2019. Vi viser til departementets informasjon om at den foreløpige tematiske avgrensningen er knyttet til naturkriminalitet, avfall, forurensning, produktkontroll, kulturminnekriminalitet og miljøkriminalitet i polare områder.

Norsk institutt for naturforskning (NINA) er et tverrfaglig miljøforskningsinstitutt som i hovedsak forsker på natur og samfunn – både i Norge (fastlandet og polare områder) og internasjonalt. Som et ledende institutt innen miljøforskning, kan NINA bidra til dette arbeidet på flere måter. NINA ser positivt på at Regjeringen vil utvikle en strategi mot miljøkriminalitet. Forskning og kunnskap om nye metoder vil være et viktig grunnlag for tiltak og satsinger i en slik strategi. NINA har et bredt sammensatt fagmiljø som kan bistå med slik kunnskap. Vedlagt følger noen eksempler på relevant forskning i NINA for dette arbeidet.

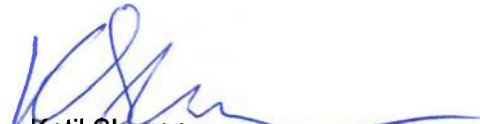
NINA mener at videreutvikling av tverrfaglig kunnskap om miljøkriminalitet, og bruk av nye metoder og ny teknologi for å avdekke dette, bør utgjøre en viktig del av strategien. Å bekjempe miljøkriminalitet nasjonalt og internasjonalt krever tett samarbeid på tvers av sektorer og land, samarbeid om kunnskapsoppbygging, godt regelverk nasjonalt og internasjonalt, samt evne og ressurser til å håndheve regelverket. Norge og andre europeiske/vestlige land har et stort ansvar for å bidra til kapasitetsbygging og kompetanseheving i fattige land med store problemer med miljøkriminalitet. For fattige land vil det være særlig viktig å få tilgang til den kunnskapen som finnes internasjonalt, samt å delta i forskningssamarbeid med andre land med naturforskningsmiljøer. Norske og europeiske miljøforskningsmiljøene kan bidra med *kapasitetsbygging* i fattige land gjennom samarbeid om konkrete forskningsprosjekter eller gjennom å delta aktivt i forskningsarbeid i u-land. NINA mener derfor at det bør bevilges midler til forskningsprogrammer (i og utenfor Forskningsrådet) til forskning på natur og miljøkriminalitet som krever samarbeid mellom norske og utenlandske forskningsmiljøer i u-land. Dette vil kunne bidra med betydelig kapasitetsbygging og kompetanseheving både når det gjelder metoder, forskning, kartlegging, overvåking og samfunnsforskning på natur.

NINA bidrar gjerne til det videre arbeidet i departementet, på de måter som måtte være hensiktsmessige, dersom det er interesse for det.

Med hilsen

Kristin Thorsrud Teien
Forskningssjef, NINA

Ketil Skogen
Seniorforsker NINA

VEDLEGG 1

Eksempler på virksomhet i NINA som produserer kunnskap med direkte relevans for myndighetenes arbeid med miljøkriminalitet.

Miljøkriminalitet som protest: Nødvendigheten av å forstå sosiopolitisk kontekst – eksemplet ulovlig jakt på store rovdyr

Praktisk miljøpolitikk, som for eksempel utøves gjennom naturforvaltningen, er avhengig av at institusjoner som beslutter, implementerer og håndhever politikken, oppfattes som legitime. Veksten i bestander av store rovdyr i Skandinavia har medført at en relativ konsensus om forvaltningsregimet har blitt utfordret gjennom ulike former for motstand, inkludert ulovlig jakt. Forskningsprosjektet IllegalHunt, som er finansiert av NFR-programmet Miljøforsk, har som mål å forbedre vår forståelse av de sosiopolitiske faktorene som driver denne utviklingen. Vi bruker ulovlig jakt på store rovdyr som eksempel på illegale aktiviteter som utfordrer nasjonale miljømål, og undersøker hvordan slike aktiviteter kan forstås i lys av legitimitetsutfordringer som myndighetene står overfor. Vi har gjennomført en kvantitativ befolkningsundersøkelse (nasjonal og i utvalgte områder) og en undersøkelse blant jegere. Parallelt har vi gjennomført en kvalitativ studie av de myndigheter som håndhever lovverket, nemlig politiet og Statens naturoppsyn. Studien har aksept for ulovlig jakt som hovedfokus - i befolkningen, i berørte lokalsamfunn og blant jegere. Hensikten er å forstå det sosiale klimaet som omgir den ulovlige jakten. Dette sosiale klimaet vil også påvirke myndighetsutøvelsen, særlig i små lokalsamfunn. Vi konstaterer at synet på ulovlig jakt er knyttet til andre politiske spørsmål, og nedfelt i folks generelle «verdensbilde». Vi antar at dette er avgjørende for å forstå hva som driver denne typen aktivitet, og hva som gjør at det finnes forståelse for slik virksomhet i ulike sosial grupper. Politiet har en vanskelig oppgave med etterforskning av saker med ulovlig jakt, blant annet fordi politifolk selv bor i berørte lokalsamfunn, og fordi det er uenighet om rovdyrpolitikken også i politiet. Det er et mål for prosjektet å foreslå strategier som kan redusere omfanget av ulovlig jakt på store rovdyr, i dialog med myndigheter, jegerorganisasjoner og andre berørte interesser. Vi har derfor opprettet en kompetansegruppe i tilknytning til prosjektet, med bred representasjon. Denne gruppa vi ta utgangspunkt i våre forskningsfunn, og komme med forslag til strategier for å forebygge illegal jakt. Dette vil skje i løpet 2019, og bør være av interesse for departementets arbeid med miljøkriminalitet. Målet er også å bidra til en dypere forståelse av generelle mekanismer som ligger under manglende etterlevelse og motstand mot miljøpolitikk og naturforvaltning, for på den måten bidra til konfliktdemping – og dermed forhåpentligvis redusert miljøkriminalitet – også på andre områder enn ulovlig jakt.

Kartbasert verktøy for forvaltning av fremmed fisk

I NFR-prosjektet INVAFISH har vi utviklet et kartbasert verktøy som viser risikoen for introduksjoner av fremmede fiskearter i norske innsjøer. Basert på nasjonale databaser over utbredelse og spredning av ferskvannsfisk, elvenettverket mellom alle innsjøer, samt lokale miljøforhold, modellerer vi risikoen for både menneskelig utsetting av fremmede fiskearter, og videre sekundærspredning til nye vannforekomster. Modellresultatene vises i et kartverktøy online som gjør at man på en enkel måte kan visualisere konsekvensen av ulike scenarier for spredning av uønskete arter, både med og uten tiltak. Forvaltningen kan bruke dette verktøyet til å identifisere hvilke innsjøer det er viktigst å overvåke og hvor det er viktigst å gjøre tiltak. Verktøyet er så langt testet for spredning av gjedde i Agder i samarbeid med Fylkesmannen, men kan også brukes for andre fremmede fiskearter i hele Norge. Spredning av fremmede arter er en alvorlig trussel mot biodiversitet og en stor utfordring for vannforvaltningen. Konsekvensene er spesielt alvorlige i ferskvann siden dette er isolerte økosystemer hvor artssammensetningen er bestemt av historiske innvandringsmuligheter. Fremmede arter kan lett forstyrre balansen og påvirke artssammensetning og artenes levevis i så stor grad at det kan endre økosystemets funksjon og vannforekomstens evne til å levere økosystemtjenester, som for eksempel fiskeressurser og drikkevann av god kvalitet. Vi håper derfor at verktøyet vi har utviklet kan være en kostnadseffektiv metode for overvåking av og tiltak mot spredning av uønskete fiskearter.